

TEDENSKESLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto I

V Ljubljani, dne 25. junija 1926

Stev. 30

Razvaline Kamen

Kdo neki ne pozna Begunj na Gorenjskem? Znale so po svoji izredno lepi legi, leže v vznožja slikovitih gora, skozi vas se vije kristalno čist potok, ki goni razna industrijska podjetja, od katerih poznamo najbolj razne manjše predilnice, znane so begunjske pletilnice itd. Znani so lepi sadni vrtovi, kjer se v ugodni jeseni vse šibi pod najkusejšimi zlatimi in rdečelicimi jabolki. In kdo ne pozna ljubke cerkvice sv. Petra, ki samotari že več kot sto let na sivem »Rebru«, nad prijetnim moderno urejenim letoviščem Poljčami, v neposredni bližini Begunj. Najbolj znane pa so Begunje radi žalostne hiše, to je velike ženske kaznilnice, ki se nahaja že mnogo let v starem begunjskem gradu. Iz vse države vodijo nesrečnice, ki se tukaj včasih celo do smrti pokore za svoje grehe, napravljene naj si bo iz nepremišljenosti, dobričkazelnosti ali iz maščevanja. Mnogo nesrečnic biva za močnim zidovjem, kjer imajo razmeram odgovarjajoče udoben stan. Nekatere so hudo kaznovane in ne smejo na prosto, večji del kaznenk pa hodi po dnevu pod nadzorstvom redovnic opravljat kmetijska dela na sosednja polja.

Pa pustimo ta žalostni del sedanjosti in ogledimo si malo preteklost, ki je bila gotovo zelo pestra v teh krajih. Zgodovina nam potrjuje, da so tudi stari prebivalci ljubili lepe kraje in se tam kaj kaj radi naseljevali.

Za sedanje vasico Begunje v dolini Dragi najdemo v vznožju Dobrče stare razvaline nekdanjega gradu. Sivo razpadlo zidovje, kjer dandanes stanujejo razne sove, črne kavke in sivi netopirji, je bil nekoč mogočen grad. Kdor si ogleda te razvaline in lepo okolico, se bo čudil, zakaj da se je pustilo zobu časa, da je samovoljno glodal in razjedal ter uničil to nekoč gotovo zelo lepo, mogočno stavbo. Zanimalo nas bo, kdo je tukaj bival in gospodoval.

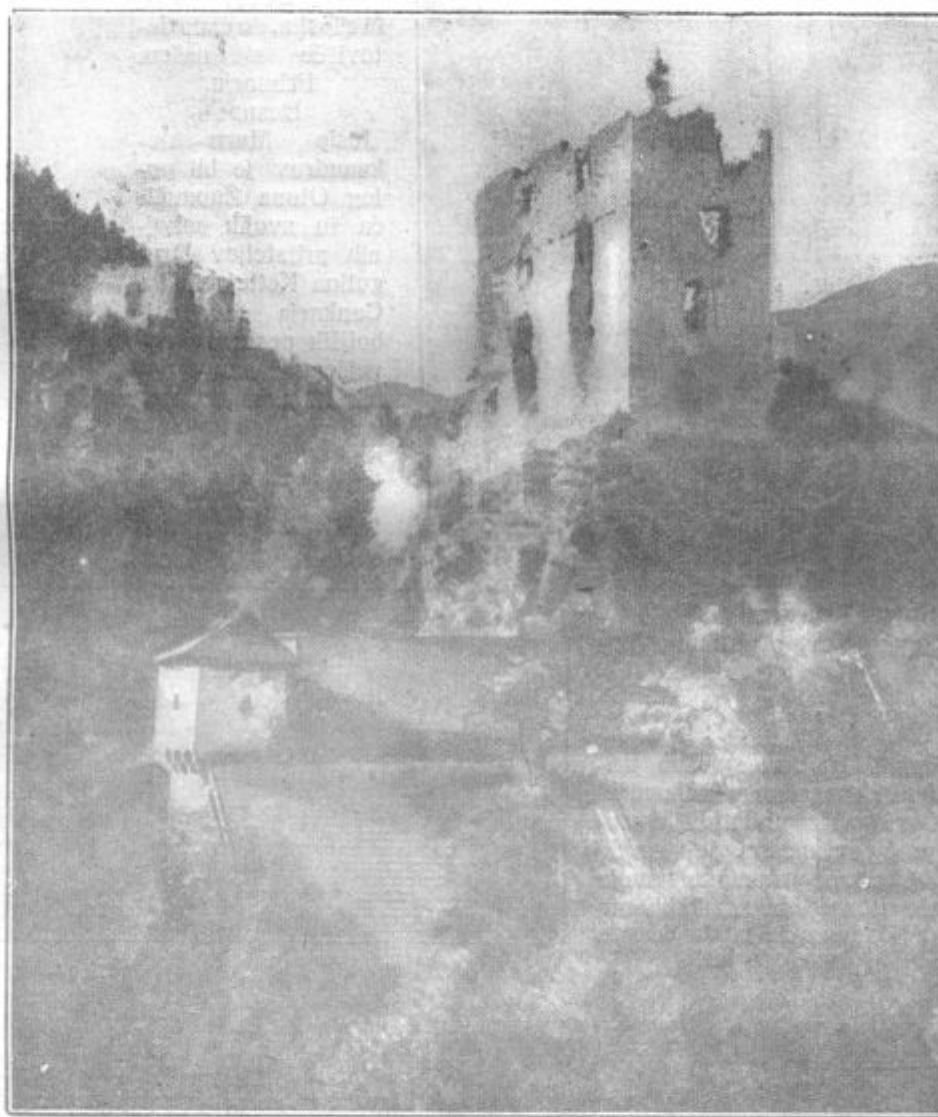
V zgodovini čitamo, da je l. 1000 gospodaril na Gorenjskem grof Waltilo in da je najstarejša fara v Mošnjah in sicer iz leta 1115. Kmalu na to čitamo o Radovljici, čije zgodovina je vezana tudi na Begunje, ki so jili takrat pisali »Vigon«. Začetkom 14. stoletja pa je že omenjen tudi grad Kamen (Stein); nemško ime Katzenstein izhaja najbrže od Kacjanarjev, kranjskih vitezov, ki so pozneje gospodarili v tem gradu. Starejša sta bila Pusti grad in pa Podvin pri Mošnjah; zadnji je še danes, toda zelo spremenjen in je last francoskega grofa »Crici«. Toda najslavnejšo zgodovino ima gotovo Kamen, kjer so se vršili znameniti viteški boji. Iz tiste dobe je znani

tudi stara pripovedka o Pegamu in Lambergarju. Leta 1420 pa zagospodujejo v današnjem radovljiškem okraju Celjski grofje, ki so mnogo bivali v begunjskem gradu. Leta 1428 se je v Begunjah smrtno ponesrečil Herman III. grof Celjski; padel je s konja in radi zadobljenih poškodb kmalu izdihnil. To nezgodo omenja tudi naš veliki pesnik Oton Župančič v krasni drami Veroniki Deseniški.

Leta 1475, 1476 in 1477 so prišli v radovljiški okraj Turki. Ako so oblegali tudi grad Kamen, o tem molči zgodovina. Kasneje so zavladali tudi v radovljiškem okraju avstrijski cesarji in takrat je bilo najbrže konec mnogih starih gradov. Nove nemire in zmešnjave je prineslo leto 1571. Poprej so bili večji boji in prepiri med gospodo medsebojno ter med gospodo in pa kmeti, ki so morali gospodi tlačant. Sedaj pa pričnejo verski prepiri in boji. Kmetje in tudi del gospode, ki je bil nezadovoljen z brezobzirnim postopanjem cerkvene oblasti, se je jel zanimati za protestantizem, ki je prihajal iz Nemčije. Omenjeno leto je protestantovski duhoven Kuplenik imel v Lescah prvo protestantovsko pridigo in kmalu je pridobil nebroj zvestih pripadnikov; celokupni radovljiški mestni svet je zapustil rimsko katoliško vero. Leta 1578 so pričeli preganjati protestante posebno v Radovljici in to je bil povod, da je Kacjanarica Julija proglasila svoj grad Kamen kot svoboden, neodvisen od Avstrije. Leta 1579 je prišel v Begunje protestantovski duhovnik Dalmatin in tam pridigal. Okoličanom, posebno Ra-

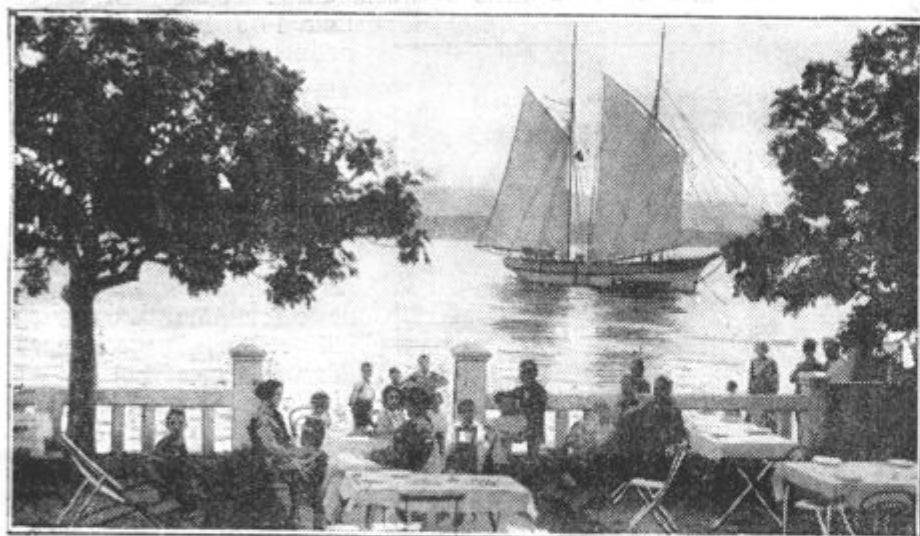
dovljčanom je bila zabranjena udeležba. Leta 1586 pa so razširili begunjsko cerkev in jo spremenili v protestantovsko, kjer je ponovno pridigoval Dalmatin. Ker je bil Radovljčanom protestantizem zabranjen so skrivaj hodili v Begunje, dokler niso l. 1590 vse odpadnike rim. kat. cerkve zaprli in jih nekaj tudi usmrtili. Protestante so bolj in bolj preganjali in prišlo je do pravih bitk, v katerih so pa podlegli protestanje. Leta 1601 na 3. septembra so na ukaz škofa Hrena zažgali in razstrelili begunjsko cerkev in tako s silo zatrli protestantizem. Tedaj pa je bila tudi uničena slava gradu Kamna. Sedanji grad, kjer je kaznilnica je bil kasneje zidan.

Časi so se spremenili, razpadli so gradovi in le nemo zidovje nam priča o nekdanjih lepih slavnih dneh. Tam, kjer je pred leti odmeval viteški lovski rog in so razgledali bogato opremljeni konji, danes odmeva glas sekire, ki tudi neprestano razdira in pa rezki glas vodnih žag, ki noč in dan grizejo in meljejo sadove narave.

Šoštanj — prijazno mesto v Šaleški dolini, obhaja letos 50letnico samostojne občine in 15letnico povišanja v mesto. Na sliki vidimo glavni trg. Na levi pa vidimo mojstra **Jakoba Volka** iz Šoštanja, ki je praznoval svojo šestdesetletnico. Neprecenljive so njegove zasluge za sokolstvo in obrništvo

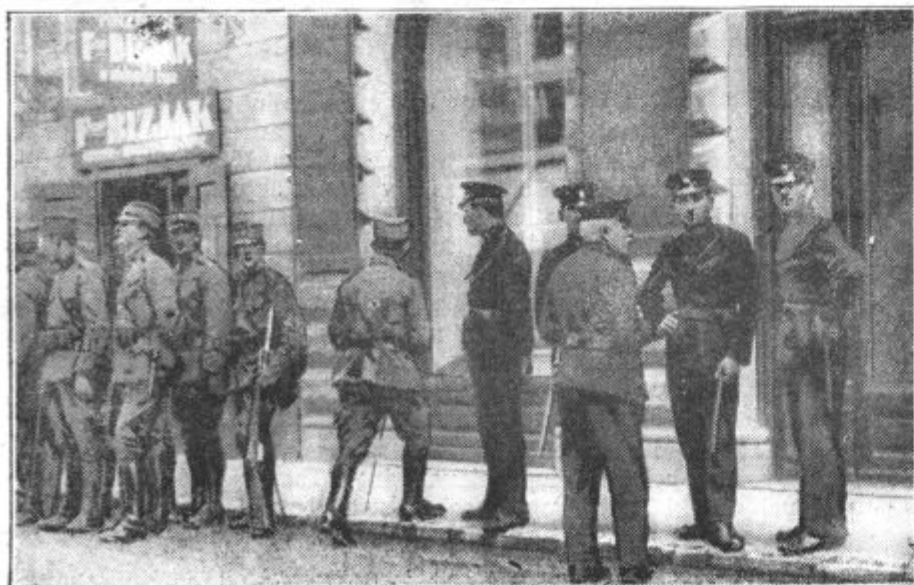
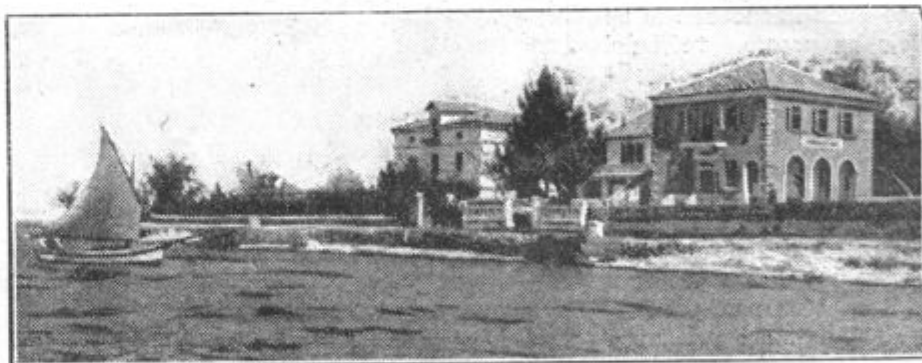
Levo:
Malinska, krasno letovišče v našem Primorju.

Desno:
Josip Murn - Aleksandrov je bil poleg Otona Župančiča in svojih pokojnih prijateljev Dragotina Ketteja in Iv. Cankarja eden najboljših pesnikov novejšega časa. V petek 18. t. m. je preteklo že četrto stoletje, kar ga je pobrala jetika šele 22 let starega.

Desno:
Hotel Kvarner v Malinski, kamor prav radi hodijo Slovenci na oddih.

Levo:
Jakob Rainer, splošno priljubljeni vpokojeni železniški čuvaj v Hrastniku, ki je preprečil več nesreč, je v sredo 23. t. m. praznoval svojo devetdesetletnico. Jubilantu čestitamo z željo, da doseže vsaj sto let!

Desno:
Dragocena slika, ki je bila te dni v Parizu prodana za dva milijona dinarjev.

Levo:
Pomnožena orožniška in policijska straža pred italijanskim konzulatom v Ljubljani pazi, da visokošolci ne bi demonstrirali radi takoimenovanih nettunskih pogodb, katere je v našo največjo škodo sklenila z Italijo sedanjaja vlada.

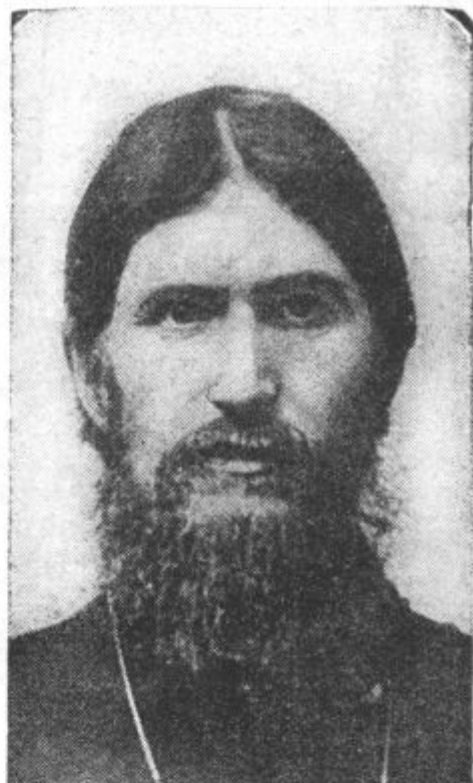

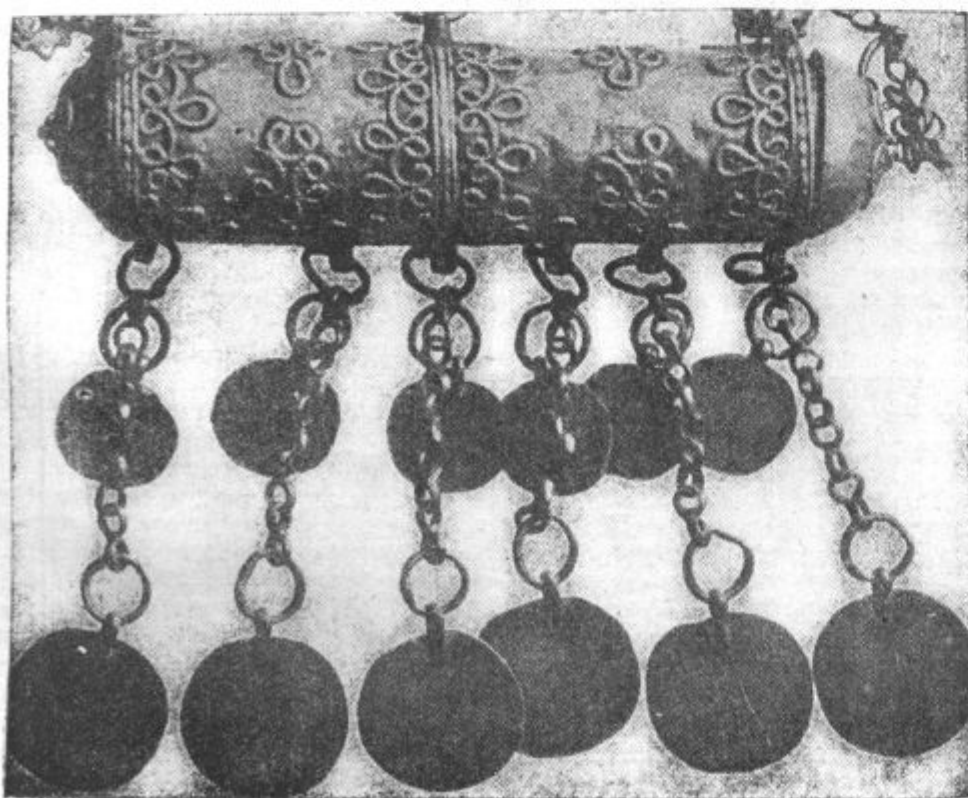
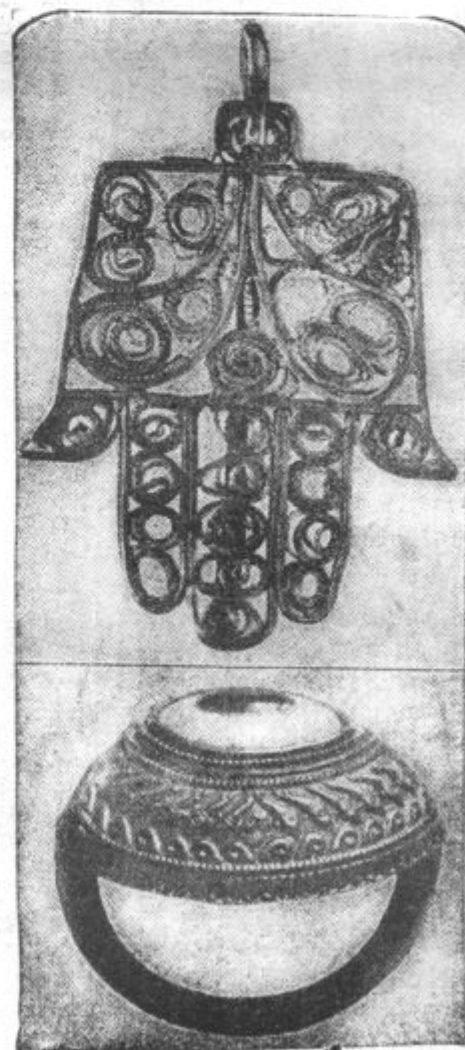
Na madžarski meji. Slika nam predločuje sestanek naše finančne in orožniške patrolje ob državnem mejniku med Madžarsko in našo državo, kjer morajo noč in dan paziti na predrzne tihotapce.

Velika dvorana v novi palači «Mednarodnega urada dela» v Ženevi, kjer so zastopane vse države.

Duhoven Rasputin, ki je bil stalno na ruskem carskem dvoru in imel velek upliv na vse dvorjane, posebno pa na bivšo carico. Kriv je bil ozkosrčnega vladanja in tako povzročil nezaupanje naroda do carja, kar je dalo povod veliki ruski državni nesreči, ki je zahtevala milijone nedolžnih žrtev. Vodil pa je tudi volunstvo v prid centralnih držav. Vse to je delal iz čiste dobičkaželjnosti in slavoohlepnosti. Nazadnje ga je ubil dvorjanik, ki ni mogel trpeti, da bi Rasputin imel tako moč nad babjeverno carsko rodbino.

Nakiti, ki jih nosijo nekateri narodi proti urokomskega otročij

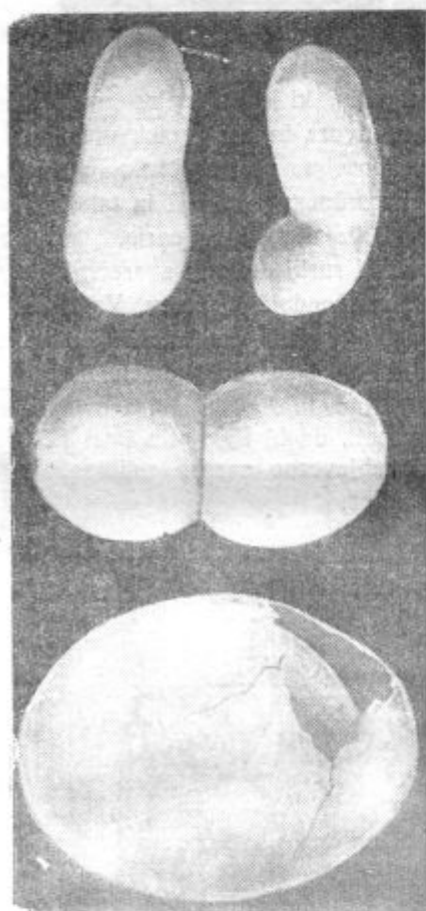
Levo:

Podobe pošastnih živali postavljajo pred domove v Indiji, ker verujejo, da se duše pokojnikov selijo v živalska telesa. Vsaka družina časti svojo žival.

Desno:

Jagnje z dvema glavama.

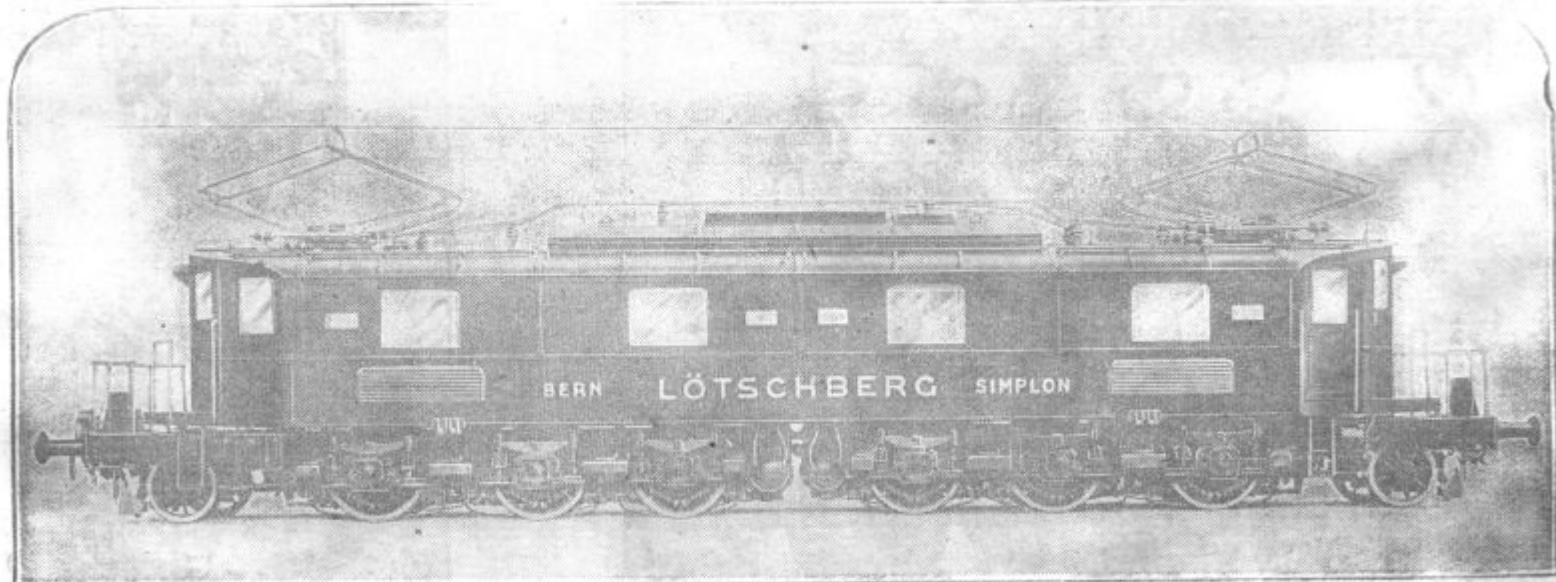

Desno:

Kitajski zdravnik ordinira kar na cesti in prodaja svoja zdravila.

Levo:

Nenavadna kurja jajca: zgoraj jajca s po dvema rumenjakoma, v sredini zraščeni jajci, t. j. dvojci v sredini se dotikajočih jajc sta prevlečena s skupno lupino. Spodaj pa vidimo velikansko jajce, kjer se v večjem zunanjem jajcu nahaja malo jajce s popolnoma razvito lupino.

Največja električna lokomotiva na svetu vozi med Svico in Italijo skozi 20 km dolgi simplonski predor. Če bi vozili parni stroji, bi se v predoru nabralo toliko dima, da bi potniki komaj dihali.